

Theoriebundel Aardrijkskunde 4 - D

Naam:

1.	Toerisme	1
1.1.	Toerisme	1
1.1.1.	Waar gaat de reis naartoe?	1
1.1.1.2.	Toerismestromen	1
1.1.1.3.	Voor elk wat wils	2
1.1.2.	Impact van toerisme	4
1.1.2.1.	De toerist en de lokale inwoner	4
1.1.2.2.	Impact van toerisme op de vier sferen	5
1.1.2.3.	Samenvatting + test jezelf	6
2.	Migratie	11
2.1.	Migratie	11
2.1.1.	Migratie in de wereld	11
2.1.1.2.	Wat is migratie?	11
2.1.1.3.	Waar gaan migranten naartoe en waarom?	12
2.1.2.	Gevolgen van migratie	15
2.1.2.1.	Migratie en demografische transitie	15
2.1.2.2.	Economische gevolgen van migratie	18
2.1.2.3.	Samenvatting + test jezelf	20
3.	Verstedelijking	29
3.1.	Verstedelijking	29
3.1.1.	Wat is 'de stad' eigenlijk?	29
3.1.1.2.	Stad of platteland?	29
3.1.1.3.	Megastad of wereldstad?	32
3.1.2.	De ene stad is de andere niet	34
3.1.2.1.	Brussel, een stad met vele gezichten	34
3.1.2.2.	Rio de Janeiro barst uit zijn voegen	37
3.1.2.3.	Impact van verstedelijking op de vier sferen	40
3.1.2.4.	Samenvatting + test jezelf	43
4.	Duurzaamheid	55
4.1.	Duurzaamheid	55
4.1.1.	Systeem Aarde staat onder druk	55
4.1.1.2.	Mondialisering en de impact op de vier sferen	55

4.1.1.3.	We zetten er samen onze schouders onder!	57
4.1.2.	Kan het duurzamer? Natuurlijk!	58
4.1.2.3.	Samenvatting + test jezelf	58

1. Toerisme

1.1. Toerisme

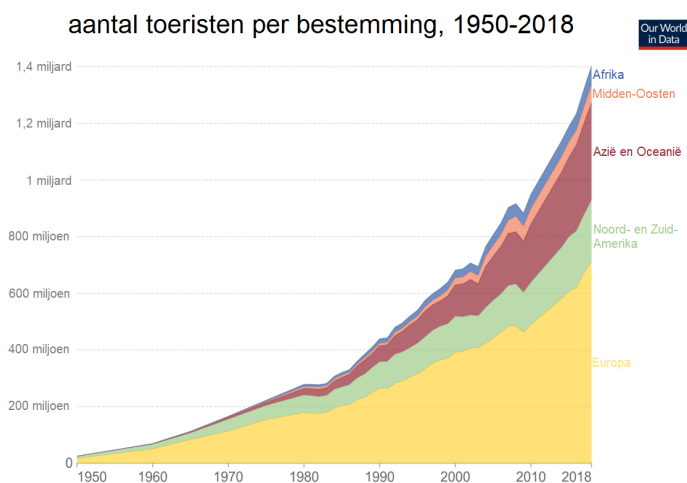
1.1.1. Waar gaat de reis naartoe?

1.1.1.2. Toerismestromen

Je kunt ...

1. aan de hand van kaarten uitleggen hoe de toeristenstromen lopen.
2. het verband leggen tussen welvaart en toerisme.
3. toelichten wat de meest gekozen transportmiddelen en verblijfssoorten zijn.
4. verklaren waarom toerisme een belangrijke economische sector is.

Toerisme is het reizen naar (en eventueel verblijven op) plaatsen buiten de normale woonomgeving voor vrijetijdsbesteding.

De sterke economische groei na WOII deed het welvaartspeil sterk stijgen vanaf 1950. Deze toename van de welvaart leidt ook tot een spectaculaire toename van het aantal internationale verplaatsingen voor toerisme. Dat is dus ook een voorbeeld van '**Great Acceleration**'.

In 2018 waren er meer dan 1,4 miljard internationale aankomsten van toeristen over de hele wereld. **De grootste toeristenstromen vertrekken vanuit Europa, Azië en Noord-Amerika.** Europa ontvangt veruit het grootste aantal toeristen, gevolgd door Azië en Amerika. Afrika en Oceanië ontvangen de minste toeristen. Het zijn ook de Europeanen die de meeste internationale verplaatsingen maken.

Niet alle transport- en verblijfsmogelijkheden zijn even duurzaam. Later in dit thema meer daarover.

Hoe armer een land, hoe minder toeristen dat land telt. Vooral Sub-Sahara-Afrika telt verscheidene landen waarvan een groot percentage van de inwoners leeft in extreme armoede. Het percentage van de bevolking dat daar op reis gaat, is dan ook klein.

1.1.1.3. Voor elk wat wils

- Je kunt ...
1. het onderscheid tussen natuurlijke en menselijke aantrekkingsfactoren duidelijk maken.

2. natuurlijke aantrekkingsfactoren onderverdelen in de vier sferen.

3. verschillende toeristische trekpleisters aanduiden en benoemen op een kaart met behulp van bronnen (atlas, internet ...).

4. begeleidende factoren opsommen en informatie hierover opzoeken in de atlas.

Aantrekkingsfactoren zijn redenen die de keuze van een toeristische bestemming bepalen.

Je kunt de aantrekkingsfactoren van toerisme indelen in twee categorieën:

AANTREKKINGSFACTOR	DEFINITIE	VOORBEELDEN	FOTO
natuurlijk	factoren die door de natuur zijn ontstaan	bergen, zeeën, watervallen ...	
cultureel	factoren die door de mens zijn ontstaan	steden, badplaatsen, tempels ...	

Natuurlijke aantrekkingsfactoren zijn fysische en/of landschappelijke factoren.

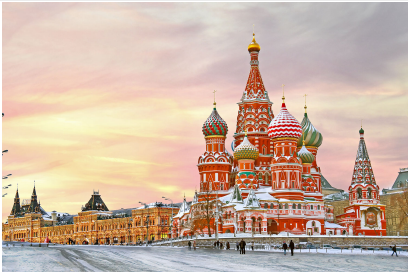
We kunnen deze indelen volgens de 4 sferen:

geosfeer	reliëf, vulkanen, natuurlijke landschappen ...
hydrosfeer	zee, meren, rivieren ...
atmosfeer	temperatuur en neerslag, zoals warme en droge zomers, sneeuwrijke winters ...
biosfeer	plantengroei en dierenwereld, zoals regenwoud, koraaleilanden, dierenparken ...

Een aantal van bovenstaande vormen van toerisme kunnen onder meerdere sferen ondergebracht worden. Zo kan duiktoerisme gekoppeld worden aan de hydrosfeer en de biosfeer.

		
Safari in Afrika	Backpacking in de Alpen	Yellowstone National Park

Culturele aantrekkingsfactoren zijn factoren die er door de mens zijn gekomen.

		
Stierenloop in Pamploma	Kremlin in Moskou	Angkor Wat in Cambodja

Begeleidende factoren zorgen ervoor dat de toeristische ervaring zo optimaal mogelijk verloopt. We maken een onderscheid tussen **toeristische accommodatie** en **bereikbaarheid**.

BEGRIIP	DEFINITIE	VOORBEELDEN	FOTO
toeristische accommodatie	voorzieningen die de beleving van de toerist verbeteren	hotels, winkels, uitgaansbuurten, parken ...	
bereikbaarheid	voorzieningen die ervoor zorgen dat je op een vlotte en betaalbare manier op een locatie geraakt	luchthavens, treinstations, autowegen, parkings, skiliften, wandelpaden ...	

1.1.2. Impact van toerisme

1.1.2.1. De toerist en de lokale inwoner

Je kunt ...

1. toelichten waarom onze financiële situatie en de toegenomen mobiliteit het mogelijk maken om te reizen.
2. de positieve factoren van toerisme voor de lokale bevolking toelichten.
3. de negatieve factoren van toerisme voor de lokale bevolking toelichten.

Waarom reizen we?

voldoende financiële middelen	Er is een relatie tussen het BBP en toerisme: hoe hoger het BBP per persoon, hoe hoger het aantal inwoners van dat land dat op reis gaat.
ontstressen	Om onze batterijen op te laden en te herstellen van een drukke periode op het werk of spanningen thuis, moet er fysisch én psychisch voldoende 'afstand' worden genomen van die stress. Een verre reis hoeft helemaal niet en het kan zelfs een ' staycation ' (vakantie thuis) zijn.

Wat heeft de lokale bevolking aan toerisme?

werkgelegenheid	Toerisme levert veel jobs op: - directe werkgelegenheid: rechtstreeks contact tussen werknemer en toerist: ober, verkoper ... - indirecte werkgelegenheid: geen rechtstreeks contact tussen werknemer en toerist: bouwvakker, ontwerper van flyers ...
bijdrage aan het BBP van het land	In 2019 werkte wereldwijd 10 % van de actieve bevolking in de toeristische sector. Het toerisme is goed voor 10,4 % van het BBP in de wereld.

Wat heeft de lokale bevolking aan toerisme?

werkgelegenheid	Toerisme levert veel jobs op: - directe werkgelegenheid: rechtstreeks contact tussen werknemer en toerist: ober, verkoper ... - indirecte werkgelegenheid: geen rechtstreeks contact tussen werknemer en toerist: bouwvakker, ontwerper van flyers ...
bijdrage aan het BBP van het land	In 2019 werkte wereldwijd 10 % van de actieve bevolking in de toeristische sector. Het toerisme is goed voor 10,4 % van het BBP in de wereld.

Wat zijn gevolgen van toerisme voor de lokale gemeenschap?

impact op de vier sferen	Voorbeelden: - Het kappen van bomen voor toeristische infrastructuur leidt tot bodemerosie. - Kusten hebben te kampen met veel afval dat door toeristen wordt achtergelaten. - Het auto- en luchtverkeer veroorzaken veel CO2-uitstoot.
socio-culturele effecten	Commodificatie van cultuur: de lokale bevolking biedt aan de toerist een inkijk in hun levensstijl.
	Demonstratie-effect: de lokale bevolking met hun eigen tradities wordt geconfronteerd met de levensstijl van de toerist en kopieert hun gedrag.
	Stijgende criminaliteit: misdrijven (vooral inzake alcohol, druggebruik, gokken en prostitutie) nemen toe.
economische effecten	- Huurprijzen stijgen. - Levensduurte (prijs voor levensonderhoud) stijgt.

1.1.2.2. Impact van toerisme op de vier sferen

Je kunt ...

1. de impact van toerisme op de vier sferen schetsen met een aantal voorbeelden.
2. verschillende bronnen (atlas, grafiek, internet ...) raadplegen en onderzoeken in functie van een onderzoeksvraag.

Toerisme heeft een impact op het **systeem Aarde**.

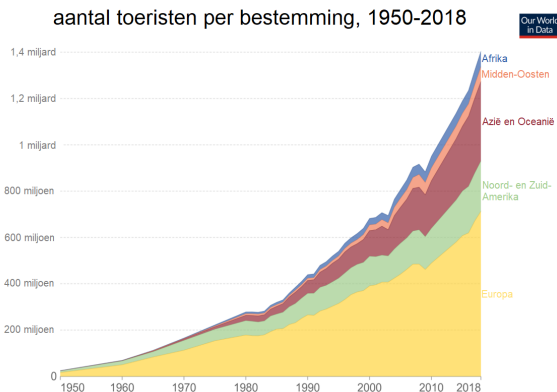
In het onderstaande schema staan een aantal voorbeelden van de impact van toerisme op de vier sferen.

GEOSFEER	HYDROSFEER	ATMOSFEER	BIOSFEER
horizonvervuiling	buitensporig waterverbruik	uitstoot van CO ₂	druk op natuur
bodemerosie	watervervuiling		geluidsoverlast
bouw van verkeersinfrastructuur	transportmiddel voor cruiseschepen		

1.1.2.3. Samenvatting + test jezelf

1 Toerismestromen

Toerisme is het reizen naar (en eventueel verblijven op) plaatsen buiten de normale woonomgeving voor vrijetijdsbesteding.

De sterke economische groei na WOII deed het welvaartspeil sterk stijgen vanaf 1950. Deze toename van de welvaart leidt ook tot een spectaculaire toename van het aantal internationale verplaatsingen voor toerisme. Dat is dus ook een voorbeeld van 'Great Acceleration'.

In 2018 waren er meer dan 1,4 miljard internationale aankomsten van toeristen over de hele wereld. **De grootste toeristenstromen vertrekken vanuit Europa, Azië en Noord-Amerika.** Europa ontvangt veruit het grootste aantal toeristen, gevolgd door Azië en Amerika. Afrika en Oceanië ontvangen de minste toeristen. Het zijn ook de Europeanen die de meeste internationale verplaatsingen maken.

Niet alle transport- en verblijfsmogelijkheden zijn even duurzaam. Later in dit thema meer daarover.

Voor veel landen vormt het toerisme een belangrijke bron van inkomsten. Zeker economisch zwakkere landen zoals IJsland, Portugal, Italië, Griekenland ... zijn erg afhankelijk van deze inkomsten. In België is het toerisme verantwoordelijk voor 5,4 % van het BBP.

Hoe armer een land, hoe minder toeristen dat land telt. Vooral Sub-Sahara-Afrika telt verscheidene landen waarvan een groot percentage van de inwoners leeft in extreme armoede. Het percentage van de bevolking dat daar op reis gaat, is dan ook klein.

2 Voor elk wat wils

Aantrekkingsfactoren zijn redenen die de keuze van een toeristische bestemming bepalen. Je kunt de aantrekkingsfactoren van toerisme indelen in twee categorieën:

AANTREKKINGSFACTOR	DEFINITIE	VOORBEELDEN	FOTO
natuurlijk	factoren die door de natuur zijn ontstaan	bergen, zeeën, watervallen ...	
cultureel	factoren die door de mens zijn ontstaan	steden, badplaatsen, tempels ...	

Natuurlijke aantrekkingsfactoren zijn fysische en/of landschappelijke factoren.

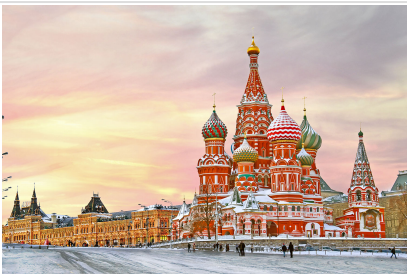
We kunnen deze indelen volgens de 4 sferen.

geosfeer	reliëf, vulkanen, natuurlijke landschappen ...
hydrosfeer	zee, meren, rivieren ...
atmosfeer	temperatuur en neerslag, zoals warme en droge zomers, sneeuwrijke winters ...
biosfeer	plantengroei en dierenwereld, zoals regenwoud, koraaleilanden, dierenparken ...

Een aantal van bovenstaande vormen van toerisme kunnen onder meerdere sferen ondergebracht worden.

		
Safari in Afrika.	Backpacking in de Alpen.	Yellowstone National Park.

Culturele aantrekkingsfactoren zijn factoren die er door de mens zijn gekomen.

		
Stierenloop in Pamplona.	Kremlin in Moskou.	Angkor Wat in Cambodja.

Begeleidende factoren zorgen ervoor dat de toeristische ervaring zo optimaal mogelijk verloopt. We maken een onderscheid tussen **toeristische accommodatie** en **bereikbaarheid**.

BEGRIIP	DEFINITIE	VOORBEELDEN	FOTO
toeristische accommodatie	voorzieningen die de beleving van de toerist verbeteren	hotels, winkels, uitgaansbuurten, parken ...	
bereikbaarheid	voorzieningen die ervoor zorgen dat je op een vlotte en betaalbare manier op een locatie geraakt	luchthavens, treinstations, autowegen, parkings, skiliften, wandelpaden ...	

3 Toerisme en de lokale inwoner

Waarom reizen we?

voldoende financiële middelen	Er is een relatie tussen het BBP en toerisme: hoe hoger het BBP per persoon, hoe hoger het aantal inwoners van dat land dat op reis gaat.
ontstressen	Om onze batterijen terug op te laden en te herstellen van een drukke periode op het werk of spanningen thuis, moet er fysisch én psychisch voldoende 'afstand' worden genomen van die stress. Een verre reis hoeft helemaal niet en het kan zelfs een ' staycation ' (vakantie thuis) zijn.

Wat heeft de lokale bevolking aan toerisme?

werkgelegenheid	Toerisme levert veel jobs op: - directe werkgelegenheid: rechtstreeks contact tussen werknemer en toerist: ober, verkoper ... - indirecte werkgelegenheid: geen rechtstreeks contact tussen werknemer en toerist: bouwvakker, ontwerper van flyers ...
bijdrage aan het BBP van het land	In 2019 werkte wereldwijd 10 % van de actieve bevolking in de toeristische sector. Het toerisme is goed voor 10,4 % van het BBP in de wereld.

Wat zijn gevolgen van toerisme voor de lokale gemeenschap?

impact op de vier sferen	Voorbeelden: - Het kappen van bomen voor toeristische infrastructuur leidt tot bodemerosie. - Kusten hebben te kampen met veel afval dat door toeristen wordt achtergelaten. - Het auto- en luchtverkeer veroorzaken veel CO2-uitstoot
socio-culturele effecten	Commodificatie van cultuur: de lokale bevolking biedt aan de toerist een inkijk in hun levensstijl.
	Demonstratie-effect: de lokale bevolking met hun eigen tradities wordt geconfronteerd met de levensstijl van de toerist en kopieert hun gedrag.
	Stijgende criminaliteit: misdrijven (vooral inzake alcohol, druggebruik, gokken en prostitutie) nemen toe.
economische effecten	- Huurprijzen stijgen. - Levensduurte (prijs voor levensonderhoud) stijgt.

4 Impact van toerisme op de vier sferen

Toerisme laat zijn sporen na in het **systeem Aarde**.

In het onderstaande schema staan een aantal voorbeelden van de impact van toerisme op de vier sferen.

GEOSFEER	HYDROSFEER	ATMOSFEER	BIOSFEER
horizonvervuiling	waterverbruik	uitstoot van CO2	druk op natuur
bodemerosie	watervervuiling		geluidsoverlast
verkeersinfrastructuur	transportmiddel voor cruiseschepen		

2. Migratie

2.1. Migratie

2.1.1. Migratie in de wereld

2.1.1.2. Wat is migratie?

Je kunt ...

1. toelichten wat een migrant (immigrant en emigrant), een vluchteling en een asielzoeker zijn en de begrippen met elkaar vergelijken.
2. uit grafieken, statistieken en ander bronnenmateriaal migratiecijfers afleiden en besluiten vormen.
3. landen (herkomst van emigrant en bestemming van immigrant) situeren op de kaart.
4. migratiestromen aflezen in grafieken en verklaren waarom deze stromen ontstaan.

Een **migrant** is iemand die zijn of haar gebruikelijke verblijfplaats verlaat en daarna ofwel een internationale grens oversteeft, ofwel binnen eigen land naar een andere plaats gaat. We maken onderscheid tussen een **immigrant** (iemand die zich in een land vestigt, een inwijkeling) en een **emigrant** (iemand die een land definitief verlaat, een uitwijkeling).

Immigratie en emigratie vormen samen het **migratiesaldo**. Dat kan positief (meer immigratie dan emigratie) of negatief (meer emigratie dan immigratie) zijn.

Een **vluchteling** is iemand die een internationale grens overgestoken heeft om in een ander land onderdak te vinden omwille van oorlog of vervolging. Daarom heeft hij of zij recht op het internationaal erkende "vluchtelingenstatuut" en dus recht op hulp van andere staten, van UNHCR en van andere organisaties.

Een **asielzoeker** is iemand die in een ander land is aangekomen en er een asielaanvraag heeft ingediend bij een bevoegde overheidsdienst. Deze laatste zal onderzoeken of de asielzoeker daadwerkelijk nood heeft aan internationale bescherming. Gedurende de procedure heeft deze persoon recht op opvang. Bij een positief antwoord wordt de asielzoeker erkend als vluchteling en krijgt hij of zij het recht om in het land te blijven.

Een **migratiestroom** is de verplaatsing van groepen mensen van de ene naar de andere plaats, zowel binnen als buiten landsgrenzen.

2.1.1.3. Waar gaan migranten naartoe en waarom?

Je kunt...

1. de diversiteit van de herkomst en de (etnische) samenstelling van de Belgische bevolking toelichten en de spreiding van de meest voorkomende nationaliteiten over de 3 gewesten in België van een kaart aflezen, alsook deze spreiding verklaren.
2. de begrippen push- en pullfactoren belichten en toepassen op enkele cases.
3. pushfactoren toelichten als drijfveer voor migraties.
4. verbanden leggen tussen informatie uit bronnenmateriaal zoals kaarten, grafieken, artikels ... en push- en pullfactoren die migratie en migratiestromen in de hand werken.
5. onderzoeken in hoeverre migratiestromen in relatie staan tot de gevolgen van klimaatverandering.
6. de ruimtelijke spreiding van migratiegolven situeren op de kaart en verklaren in functie van socio-economische, ecologische en politieke verschillen tussen de push- en pull-regio's.

De inwoners van een land zijn vaak een verzameling van allerlei nationaliteiten. De vijf sterkst vertegenwoordigde **herkomstnationaliteiten** in België zijn: Frans, Nederlands, Italiaans, Roemeens en Marokkaans.

Een **migratiestroom** is de route die migranten afleggen. De meeste migratiestromen situeren zich binnen en naar Europa vanuit Azië en Afrika, binnen Azië, binnen Afrika en van Latijns- naar Noord-Amerika.

Er zijn verschillende redenen waarom mensen migreren. Dit zijn **push- en pullfactoren**:

pushfactoren

Nadelige factoren waardoor mensen wegtrekken uit een land of regio. Push-factoren duwen de mensen als het ware weg uit hun streek.

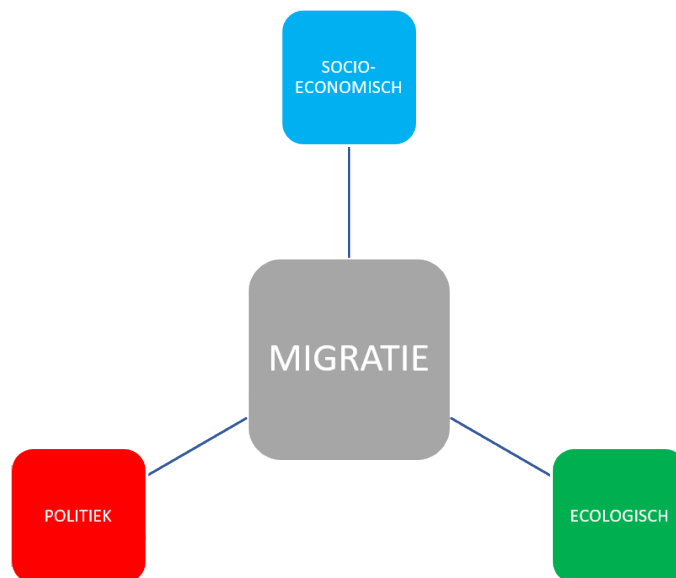
pullfactoren

Voordelige factoren waardoor mensen verhuizen naar een ander land of regio. Pull-factoren trekken de mensen als het ware aan.

Er zijn drie categorieën waarom mensen migreren:

Er zijn drie categorieën waarom mensen migreren:

REDEN	PUSHFACTOR	PULLFACTOR
socio-economisch	Socio-economische redenen zoals werkloosheid, laag inkomen, gebrek aan vooruitzichten, armoede, honger, sociale ongelijkheid ... leiden tot een hogere bevolkingsdruk. Dat is de verhouding tussen het aantal mensen in een gebied en de hoeveelheid werk en bestaansmiddelen. Deze druk wordt hoger als het aantal mensen toeneemt terwijl het werk en de hoeveelheid voedsel gelijk blijft. Dat is een belangrijke pushfactor die kan leiden tot een toename van de emigratie.	Landen met een hoge welvaart en sterke economie trekken de meeste migranten aan uit armere landen met een zwakkere economie. Ook hier speelt bevolkingsdruk – of het ontbreken ervan – een grote rol. We belichten dit verder in het laatste leertraject over migratie. Veiligheid, goede huisvestingsmogelijkheden, verdraagzaamheid op bijvoorbeeld religieus en seksueel vlak, goede onderwijskansen, een goed functionerend gezondheidssysteem, en een ruim cultuur- en vrijetijdsaanbod zijn de belangrijkste maatschappelijke pullfactoren.
politiek	Oorlog, politieke onrust, dictatuur, marteling, burgeroorlog, genocide (volkerenmoord), schending van mensenrechten (bv. beperking van vrijheid van meningsuiting of vrijheid van godsdienst), en discriminatie of vervolging (op basis van religie, huidskleur, etniciteit, politiek wereldbeeld, geslacht, seksuele geaardheid ...) zijn eveneens pushfactoren die vaak leiden tot emigratie.	(Gunstige) immigratiewetten, mogelijkheid tot gezinshereniging, mogelijkheid tot legale immigratie en persoonlijke vrijheid zijn belangrijke politieke pullfactoren die veel migranten lokken.
ecologisch	Natuur-, klimaat- en milieurampen (overstromingen, aardverschuivingen, aardbevingen, vulkaanuitbarstingen, stijgende zeespiegel, droogte ...) en een tekort aan natuurlijke hulpbronnen (verzilting water, bodemerosie, overbegrazing, overbevissing ...) zijn eveneens pushfactoren die mensen op de vlucht drijven. We spreken dan van klimaatvluchtelingen of klimaatmigratie.	Sommige regio's zijn beter gewapend tegen natuurlijke rampen: betere infrastructuur, riolering, technieken om te anticiperen op klimaatverandering ...

Er zijn twee soorten migranten:

legale migratie

Hierbij migreer je vanwege allerlei factoren naar een land op een wettelijke manier: er worden op voorhand aanvragen gedaan bij de ambassade, je krijgt verblijfsdocumenten voor je vertrek ... Dat heeft vaak te maken met werk, studies, gezinshereniging enz.

illegale migratie

Hierbij kom je eerst het land binnen om pas daarna eventueel een asielverzoek in te dienen. Vanaf je asielaanvraag tot de beslissing, die gemiddeld een jaar duurt, ben je beschermd en mag je in het land blijven. Als je asielaanvraag wordt geweigerd, moet je het land terug verlaten. Dat kan vrijwillig gebeuren of met behulp van de politie.

Illegale migratie is een gevaarlijke onderneming: migranten betalen duizenden euro's aan **mensensmokkelaars** om de reis te maken. Deze reis is vol risico's: de kans op overvallen, verkrachting en zelfs dood is reëel. Doorheen en op het einde van de reis komen migranten vaak in **vluchtelingenkampen** terecht, waar vaak veel mensen samenwonen op een kleine oppervlakte en met een gebrek aan basisvoorzieningen zoals beschutting, eten en drinken, bescherming en begeleiding.

2.1.2. Gevolgen van migratie

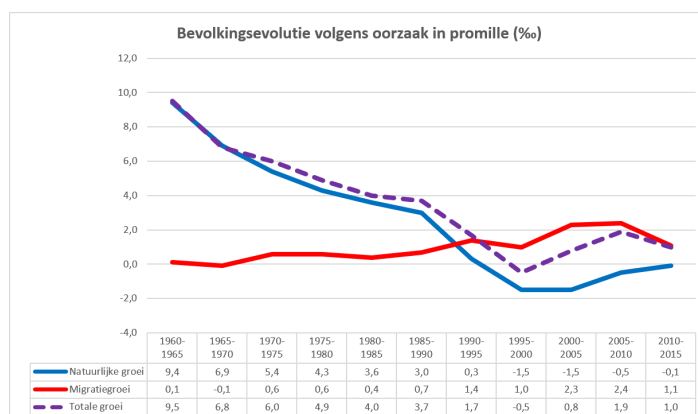
2.1.2.1. Migratie en demografische transitie

Je kunt...

1. met behulp van grafieken en een casus toelichten hoe immigratie en emigratie de bevolkingsevolutie en de bevolkingsstructuur beïnvloeden.
2. verbanden leggen tussen geboortecijfer, vruchtbaarheidscijfer, sterftecijfer, vergrijzing enerzijds en immigratie en emigratie anderzijds.
3. verklaren hoe immigratie klassieke familiestructuren en samenlevingsbanden kan wijzigen.
4. aan de hand van cijfermateriaal, grafieken, kaarten en andere bronnen toelichten hoe migratie de demografische transitie kan beïnvloeden.

Internationale migratie leidt tot een aantal gevolgen voor het land van aankomst:

Bevolkingsaantal

De natuurlijke aangroei is het verschil tussen het aantal geboortes en het aantal sterftes.

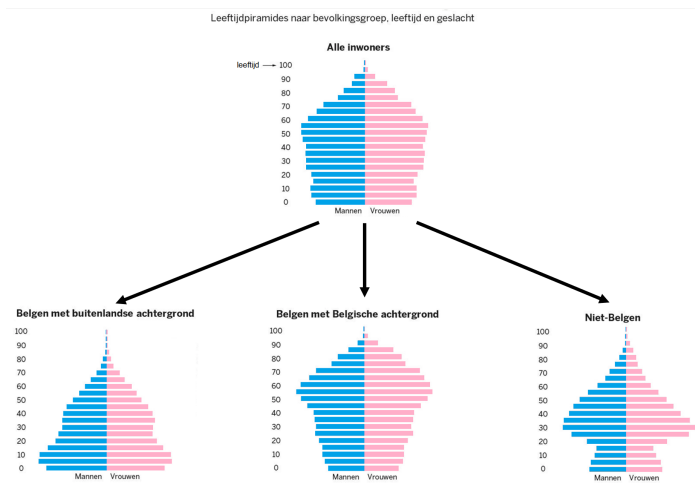
Het migratiesaldo is het verschil tussen het aantal immigraties en het aantal emigraties.

Internationale immigratie is in België groter dan internationale emigratie. De negatieve natuurlijke aangroei wordt gecompenseerd door het positieve migratiesaldo. **Hierdoor groeit het bevolkingsaantal in België.**

Geboortecijfer

Het geboortecijfer is het aantal geboortes per 1000 inwoners.

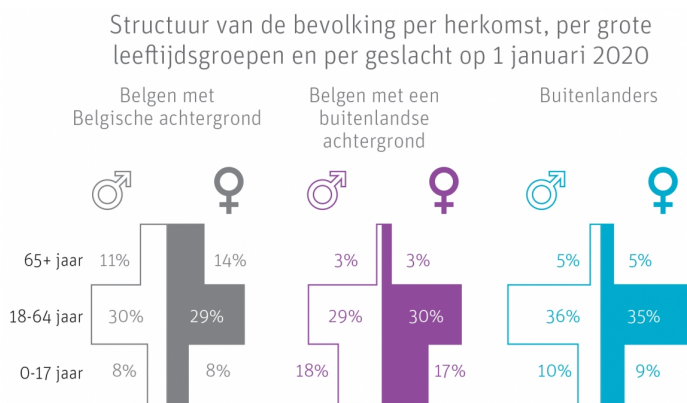
Het geboortecijfer gaat bij Belgen met een Belgische achtergrond in dalende lijn. Dit is vooral te verklaren door het feit dat deze groep Belgen bestaat uit een grote groep +49-jarigen die nog nauwelijks kinderen op de wereld zet. De bevolkingsgroep van Belgen met buitenlandse achtergrond en niet-Belgen hebben procentueel een grotere leeftijdsgroep jongere mensen. Deze grote groep jongere mensen zorgen voor een stijgend geboortecijfer. **Hierdoor daalt het geboortecijfer in België minder snel.**

Sterftecijfer en vergrijzing

Het **sterftecijfer** is het aantal sterfgevallen per 1000 inwoners in één bepaald jaar in een bepaald gebied.

Vergrijzing is het fenomeen dat het aandeel van 65+'ers in de bevolking stijgt, wat een stijging van de gemiddelde leeftijd veroorzaakt.

In 1950 was 11% van de Belgische bevolking ouder dan 65 jaar. Dit cijfer was in 2020 gestegen tot 19%. Het aandeel van de Belgische bevolking is dus op 70 jaar tijd verdubbeld.

De gemiddelde leeftijd van migranten is ruim 10 jaar lager. **Hierdoor wordt de vergrijzing in België afgeremd en daalt ook het sterftecijfer in België licht.**

Gezinshereniging is de hereniging van gezinsleden die door omstandigheden, vaak migratie, van elkaar gescheiden zijn.

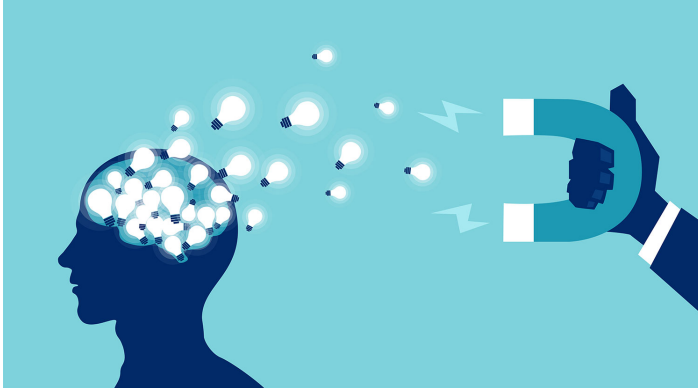
De meeste migranten hebben een jong profiel. Als deze jonge mensen wegtrekken uit hun land van herkomst, heeft dan ook een **impact op de bevolkingsstructuur van het land van herkomst.**

- Het geboortecijfer daalt.
- Het sterftecijfer stijgt.
- Het vruchtbaarheidscijfer daalt.
- Het bevolkingsaantal daalt.

2.1.2.2. Economische gevolgen van migratie

Je kunt...

1. uitleggen welke economische gevolgen migratie heeft voor de vertrek- en aankomstlanden.

Elke migrant hoopt erop zijn levenssituatie te verbeteren. Factoren zoals oorlog, hongersnood, onderdrukking, werkloosheid, ... drijven hem weg uit zijn eigen land of regio en andere factoren zoals werkgelegenheid, veiligheid, ... trekken hem dan weer aan in het gastland. Dit zijn de **push- en pullfactoren** die vroeger reeds aan bod kwamen.

Deze migratie heeft economische gevolgen voor de herkomst- en aankomstlanden.

Braindrain in het herkomstland

Braindrain is de overdracht van menselijk kapitaal van de landen in het globale zuiden naar ontwikkelde landen, maar het kan ook verwijzen naar migratie van hoogopgeleide professionals (zoals ingenieurs, artsen, enz.) tussen

ontwikkelde landen. **Menselijk kapitaal** is het geheel van competenties, kennis, sociale en persoonlijke vaardigheden van een persoon die economisch waardevol zijn.

De gevolgen van braindrain zijn vooral nadelig voor de herkomstlanden:

Nadelen van braindrain voor herkomstlanden	Voordelen van braindrain voor aankomstlanden
Tekorten aan arbeidskrachten in belangrijke sectoren zoals onderwijs of gezondheidszorg	Invullen van vacatures voor beroepen bestemd voor hogeropgeleiden
Een verlies aan belastinginkomsten	
Bureaucratische barrières (taal, opleidingsniveau, gelijkschakeling van diploma's, ...) in aankomstlanden om in hun vakgebied te kunnen werken	

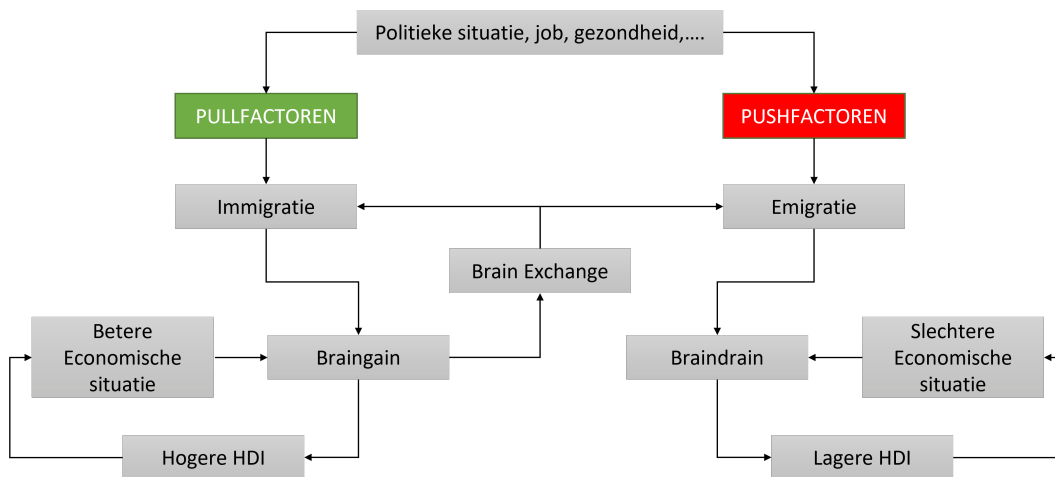
Braingain in het aankomstland

Braingain is het tegenovergestelde van “braindrain”. Aankomstlanden profiteren van de immigratie van hoogopgeleiden.

Brain exchange tussen het herkomst-- en aankomstland

Bij **brain exchange** worden migranten elders opgeleid en doen ze knowhow op, maar dit komt later bij hun terugkeer ten goede aan het thuisland.

de impact van braingain, braindrain en brain exchange kan je gieten in een systeem.

Knelpuntberoepen invullen in het aankomstland

In Vlaanderen zijn er een aantal beroepen waarvoor werkgevers het moeilijk hebben om geschikte kandidaten te vinden: er is veel vraag naar, maar weinig aanbod. Dit worden **knelpuntberoepen** genoemd. Een aantal van die knelpuntberoepen zijn: verpleegkundige, technische jobs (industrie, loodgieter, elektricien...), boekhouder-accountant, huishoudhulp, werfleider in de bouw en vrachtwagenchauffeur.

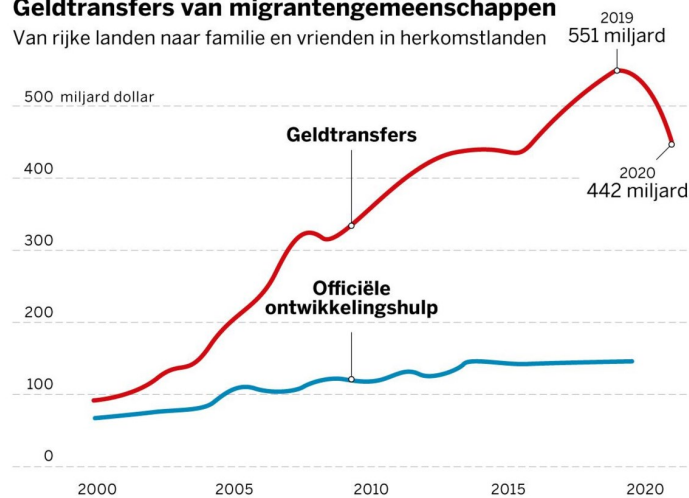
Knelpuntberoepen kunnen aangepakt worden door een hoger loon of meer flexibele werkomstandigheden zoals meer vakantie aan te bieden. Maar knelpuntberoepen kunnen ook ingevuld worden door **(arbeids)migranten**.

In de landbouwsector is er vooral hulp nodig tijdens de pluk (in de warmere periode van het jaar), waardoor ze slechts een paar maanden naar België komen. Dit wordt **seizoensarbeid** genoemd.

Geldstromen naar het land van herkomst

Geldtransfers van migrantengemeenschappen

Van rijke landen naar familie en vrienden in herkomstlanden

DS Infografiek | Bron: World Bank Blogs

Het inkomen dat deze migranten verdienen, wordt deels doorgestort naar het thuisland, aangezien ze hier meer verdienen dan in hun land van oorsprong en slechts een deel gebruiken voor zichzelf. Deze **geldstromen** van migranten naar familie en vrienden in het land van herkomst vormen voor de herkomstlanden een belangrijk economisch voordeel: de koopkracht van familie en vrienden in het herkomstland stijgt en hun financiële situatie wordt beter;

2.1.2.3. Samenvatting + test jezelf

1 Wat is migratie?

Een **migrant** is iemand die zijn of haar gebruikelijke verblijfplaats verlaat en daarna ofwel een internationale grens oversteeft, ofwel binnen eigen land naar een andere plaats gaat. We maken onderscheid tussen een **immigrant** (iemand die zich in een land vestigt, een inwijkeling) en een **emigrant** (iemand die een land definitief verlaat, een uitwijkeling).

Immigratie en emigratie vormen samen het **migratiesaldo**. Dat kan positief (meer immigratie dan emigratie) of negatief (meer emigratie dan immigratie) zijn.

Een **vluchteling** is iemand die een internationale grens overgestoken heeft om in een ander land onderdak te vinden omwille van oorlog of vervolging. Daarom heeft hij of zij recht op het internationaal erkende 'vluchtelingenstatuut' en dus recht op hulp van andere staten, van UNHCR en van andere organisaties.

Een **asielzoeker** is iemand die in een ander land is aangekomen en er een asielaanvraag heeft ingediend bij een bevoegde overheidsdienst. Deze laatste zal onderzoeken of de asielzoeker daadwerkelijk nood heeft aan internationale bescherming. Gedurende de procedure heeft deze persoon recht op opvang. Bij een positief antwoord wordt de asielzoeker erkend als vluchteling en krijgt hij of zij het recht om in het land te blijven.

Een **migratiestroom** is de verplaatsing van groepen mensen van de ene naar de andere plaats, zowel binnen als buiten landsgrenzen.

2 Waar gaan migranten naartoe en waarom?

De inwoners van een land zijn vaak een verzameling van allerlei nationaliteiten. De vijf sterkst vertegenwoordigde **herkomstnationaliteiten** in België zijn: Frans, Nederlands, Italiaans, Roemeens en Marokkaans.

Een **migratiestroom** is de route die migranten afleggen. De meeste migratiestromen situeren zich binnen en naar Europa vanuit Azië en Afrika, binnen Azië, binnen Afrika en van Latijns- naar Noord-Amerika.

Er zijn verschillende redenen waarom mensen migreren. Dit zijn **push- en pullfactoren**:

pushfactoren

Nadelige factoren waardoor mensen wegtrekken uit een land of regio. Push-factoren duwen de mensen als het ware weg uit hun streek.

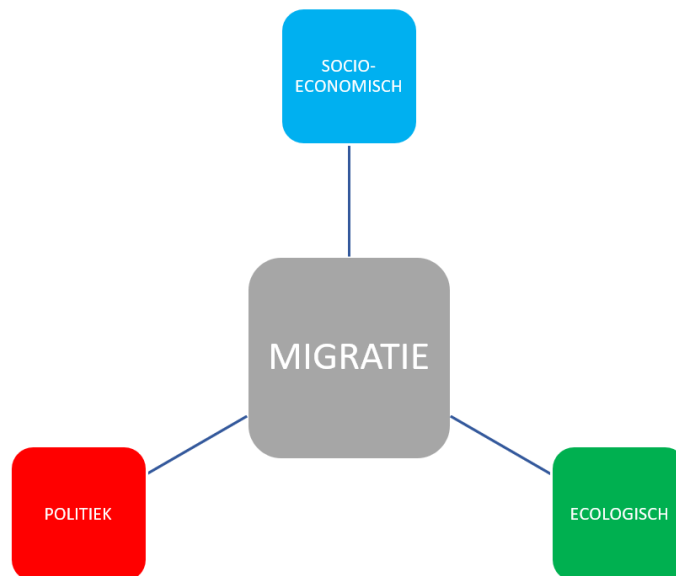
pullfactoren

Voordelige factoren waardoor mensen verhuizen naar een ander land of regio. Pull-factoren trekken de mensen als het ware aan.

Er zijn drie categorieën waarom mensen migreren:

Er zijn drie categorieën waarom mensen migreren:

REDEN	PUSHFACTOR	PULLFACTOR
socio-economisch	Socio-economische redenen zoals werkloosheid, laag inkomen, gebrek aan vooruitzichten, armoede, honger, sociale ongelijkheid ... leiden tot een hogere bevolkingsdruk. Dat is de verhouding tussen het aantal mensen in een gebied en de hoeveelheid werk en bestaansmiddelen. Deze druk wordt hoger als het aantal mensen toeneemt terwijl het werk en de hoeveelheid voedsel gelijk blijft. Dat is een belangrijke pushfactor die kan leiden tot een toename van de emigratie.	Landen met een hoge welvaart en sterke economie trekken de meeste migranten aan uit armere landen met een zwakkere economie. Ook hier speelt bevolkingsdruk – of het ontbreken ervan – een grote rol. We belichten dit verder in het laatste leertraject over migratie. Veiligheid, goede huisvestingsmogelijkheden, verdraagzaamheid op bijvoorbeeld religieus en seksueel vlak, goede onderwijskansen, een goed functionerend gezondheidssysteem, en een ruim cultuur- en vrijetijdsaanbod zijn de belangrijkste maatschappelijke pullfactoren.
politiek	Oorlog, politieke onrust, dictatuur, marteling, burgeroorlog, genocide (volkerenmoord), schending van mensenrechten (bv. beperking van vrijheid van meningsuiting of vrijheid van godsdienst), en discriminatie of vervolging (op basis van religie, huidskleur, etniciteit, politiek wereldbeeld, geslacht, seksuele geaardheid ...) zijn eveneens push-factoren die vaak leiden tot emigratie.	(Gunstige) immigratiewetten, mogelijkheid tot gezinshereniging, mogelijkheid tot legale immigratie en persoonlijke vrijheid zijn belangrijke politieke pullfactoren die veel migranten lokken.
ecologisch	Natuur-, klimaat- en milieurampen (overstromingen, aardverschuivingen, aardbevingen, vulkaanuitbarstingen, stijgende zeespiegel, droogte ...) en een tekort aan natuurlijke hulpbronnen (verzilting water, bodemerosie, overbegrazing, overbevissing ...) zijn eveneens pushfactoren die mensen op de vlucht drijven. We spreken dan van klimaatvluchtelingen of klimaatmigratie.	Sommige regio's zijn beter gewapend tegen natuurlijke rampen: betere infrastructuur, riolering, technieken om te anticiperen op klimaatverandering ...

Er zijn twee soorten migranten:

legale migratie

Hierbij migreer je vanwege allerlei factoren naar een land op een wettelijke manier: er worden op voorhand aanvragen gedaan bij de ambassade, je krijgt verblijfsdocumenten voor je vertrek ... Dat heeft vaak te maken met werk, studies, gezinshereniging enz.

illegale migratie

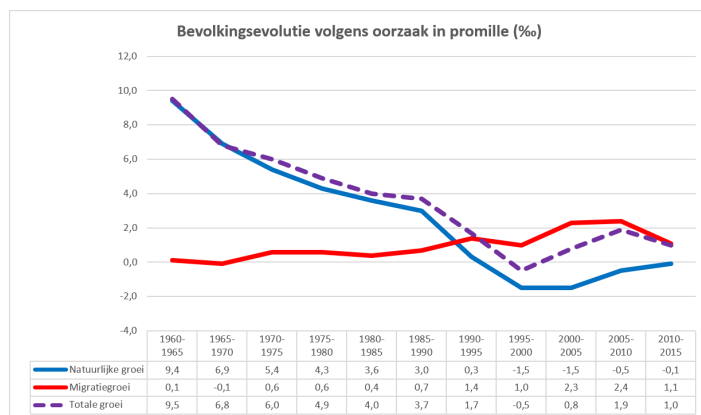
Hierbij kom je eerst het land binnen om pas daarna eventueel een asielverzoek in te dienen. Vanaf je asielaanvraag tot de beslissing, die gemiddeld een jaar duurt, ben je beschermd en mag je in het land blijven. Als je asielaanvraag wordt geweigerd, moet je het land terug verlaten. Dat kan vrijwillig gebeuren of met behulp van de politie.

Illegale migratie is een gevaarlijke onderneming: migranten betalen duizenden euro's aan **mensensmokkelaars** om de reis te maken. Deze reis is vol risico's: de kans op overvallen, verkrachting en zelfs dood is reëel. Doorheen en op het einde van de reis komen migranten vaak in **vluchtelingenkampen** terecht, waar vaak veel mensen samenwonen op een kleine oppervlakte en met een gebrek aan basisvoorzieningen zoals beschutting, eten en drinken, bescherming en begeleiding.

3 Migratie en demografische transitie

Internationale migratie leidt tot een aantal gevolgen voor het land van aankomst:

Bevolkingsaantal

De natuurlijke aangroei is het verschil tussen het aantal geboortes en het aantal sterftes.

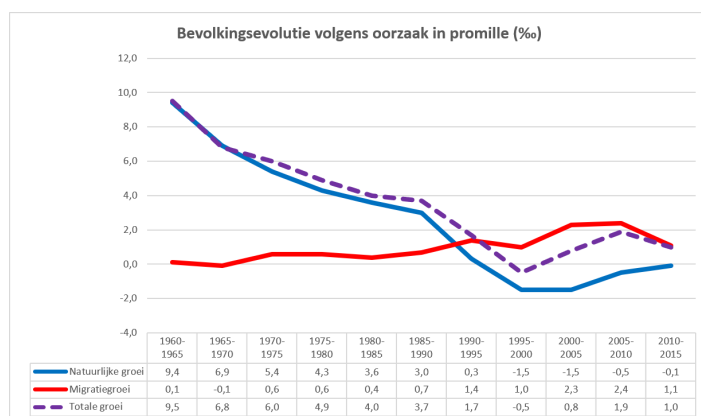
Het migratiesaldo is het verschil tussen het aantal immigraties en het aantal emigraties.

Internationale immigratie is in België groter dan internationale emigratie. De negatieve natuurlijke aangroei wordt gecompenseerd door het positieve migratiesaldo. **Hierdoor groeit het bevolkingsaantal in België.**

Geboortecijfer

Het geboortecijfer is het aantal geboortes per 1000 inwoners.

Het geboortecijfer gaat bij Belgen met een Belgische achtergrond in dalende lijn. Dit is vooral te verklaren door het feit dat deze groep Belgen bestaat uit een grote groep +49-jarigen die nog nauwelijks kinderen op de wereld zet. De bevolkingsgroep van Belgen met buitenlandse achtergrond en niet-Belgen hebben procentueel een grotere leeftijdsgroep jongere mensen. Deze grote groep jongere mensen zorgen voor een stijgend geboortecijfer. **Hierdoor daalt het geboortecijfer in België minder snel.**

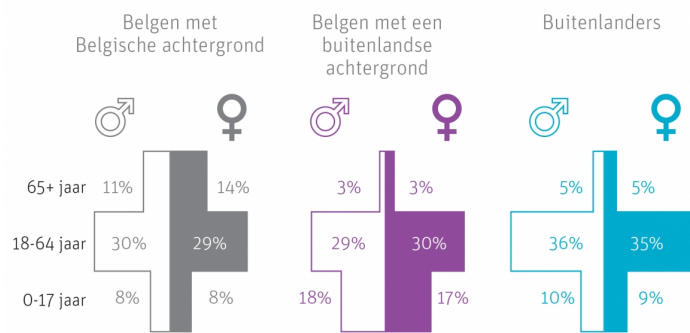

Sterftecijfer en vergrijzing

Het **sterftecijfer** is het aantal sterfgevallen per 1000 inwoners in één bepaald jaar in een bepaald gebied.

Vergrijzing is het fenomeen dat het aandeel van 65+'ers in de bevolking stijgt, wat een stijging van de gemiddelde leeftijd veroorzaakt.

Structuur van de bevolking per herkomst, per grote leeftijdsgroepen en per geslacht op 1 januari 2020

In 1950 was 11% van de Belgische bevolking ouder dan 65 jaar. Dit cijfer was in 2020 gestegen tot 19%. Het aandeel van de Belgische bevolking is dus op 70 jaar tijd verdubbeld.

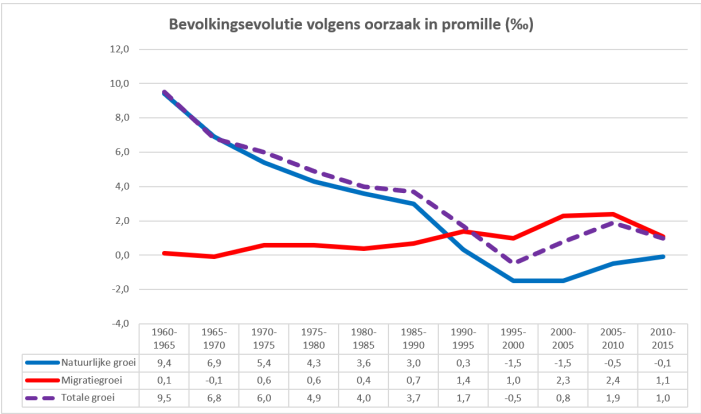
De gemiddelde leeftijd van migranten is ruim 10 jaar lager. **Hierdoor wordt de vergrijzing in België afgeremd en daalt ook het sterftecijfer in België licht.**

Gezinshereniging is de hereniging van gezinsleden die door omstandigheden, vaak migratie, van elkaar gescheiden zijn.

De meeste migranten hebben een jong profiel. Als deze jonge mensen wegtrekken uit hun land van herkomst, heeft dan ook een **impact op de bevolkingsstructuur van het land van herkomst.**

- Het geboortecijfer daalt.
- Het sterftecijfer stijgt.
- Het vruchtbaarheidscijfer daalt.
- Het bevolkingsaantal daalt.

4 Economische gevolgen van migratie

Elke migrant hoopt erop zijn levenssituatie te verbeteren. Factoren zoals oorlog, hongersnood, onderdrukking, werkloosheid, ... drijven hem weg uit zijn eigen land of regio en andere factoren zoals werkgelegenheid, veiligheid, ... trekken hem dan weer aan in het gastland. Dit zijn de **push- en pullfactoren** die vroeger reeds aan bod kwamen.

Deze migratie heeft economische gevolgen voor de herkomst- en aankomstlanden:

Braindrain in het herkomstland

Braindrain is de overdracht van menselijk kapitaal van de landen in het globale zuiden naar ontwikkelde landen, maar het kan ook verwijzen naar migratie van hoogopgeleide professionals (zoals ingenieurs, artsen, enz.) tussen ontwikkelde landen. **Menselijk kapitaal** is het geheel van competenties, kennis, sociale en persoonlijke vaardigheden van een persoon die economisch waardevol zijn.

De gevolgen van braindrain zijn vooral nadelig voor de herkomstlanden:

Nadelen van braindrain voor herkomstlanden	Voordelen van braindrain voor aankomstlanden
Tekorten aan arbeidskrachten in belangrijke sectoren zoals onderwijs of gezondheidszorg	Invullen van vacatures voor beroepen bestemd voor hogeropgeleiden
Een verlies aan belastinginkomsten	
Bureaucratische barrières (taal, opleidingsniveau, gelijkgeschakeling van diploma's, ...) in aankomstlanden om in hun vakgebied te kunnen werken	

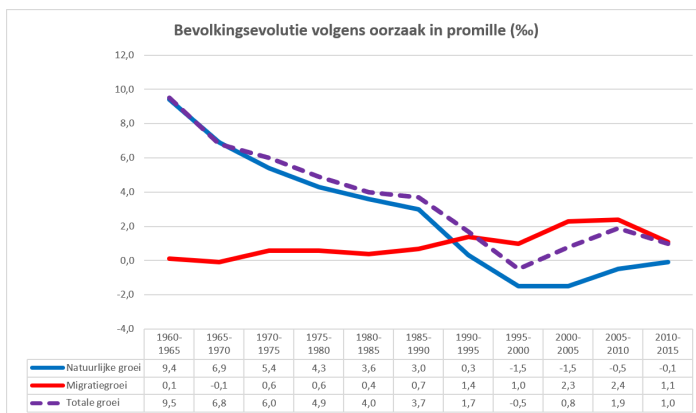
Braingain in het aankomstland

Braingain is het tegenovergestelde van “braindrain”. Aankomstlanden profiteren van de immigratie van hoogopgeleiden.

Brain exchange tussen het herkomst-- en aankomstland

Bij **brain exchange** worden migranten elders opgeleid en doen ze knowhow op, maar dit komt later bij hun terugkeer ten goede aan het thuisland.

De impact van braingain, braindrain en brain exchange kan je gieten in een systeem. **Menselijk kapitaal** is het geheel van competenties, kennis, sociale en persoonlijke vaardigheden van een persoon die economisch waardevol zijn.

Knelpuntberoepen invullen in het aankomstland

In Vlaanderen zijn er een aantal beroepen waarvoor werkgevers het moeilijk hebben om geschikte kandidaten te vinden: er is veel vraag naar, maar weinig aanbod. Dit worden **knelpuntberoepen** genoemd. Een aantal van die knelpuntberoepen zijn: verpleegkundige, technische jobs (industrie, loodgieter, elektricien...), boekhouder-accountant, huishoudhulp, werfleider in de bouw en vrachtwagenchauffeur.

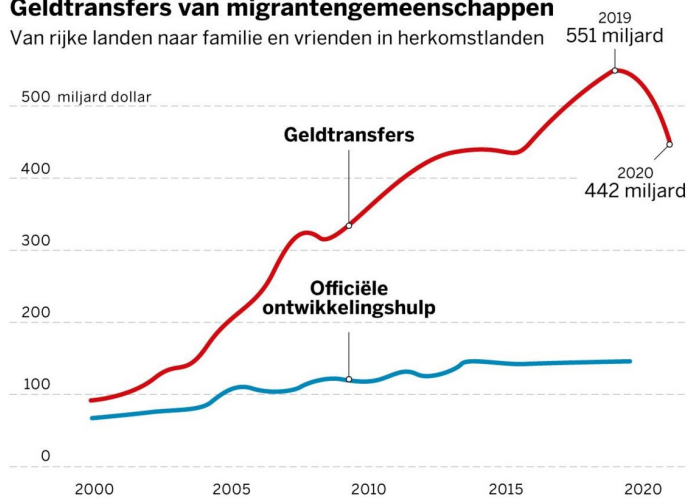
Knelpuntberoepen kunnen aangepakt worden door een hoger loon of meer flexibele werkomstandigheden zoals meer vakantie aan te bieden. Maar knelpuntberoepen kunnen ook ingevuld worden door **(arbeids)migranten**.

In de landbouwsector is er vooral hulp nodig tijdens de pluk (in de warmere periode van het jaar), waardoor ze slechts een paar maanden naar België komen. Dit wordt **seizoensarbeid** genoemd.

Geldstromen naar het land van herkomst

Geldtransfers van migrantengemeenschappen

Van rijke landen naar familie en vrienden in herkomstlanden

DS Infografiek | Bron: World Bank Blogs

Het inkomen dat deze migranten verdienen, wordt deels doorgestort naar het thuisland, aangezien ze hier meer verdienen dan in hun land van oorsprong en slechts een deel gebruiken voor zichzelf.

Deze **geldstromen** van migranten naar familie en vrienden in het land van herkomst vormen voor de herkomstlanden een belangrijk economisch voordeel: de **koopkracht** van familie en vrienden in het herkomstland stijgt en hun financiële situatie wordt beter.